

ΤΙΤΛΟΣ

«Ευρήματα ναυαγίων»

ΦΟΡΕΑΣ

Εφορεία Ενάλιων Αρχαιοτήτων
Δ. Αρεοπαγίτου & Ερεχθείου 59
11 742 Αθήνα
Τηλ: +30 210 9239038
+30 210 9247249
+30 210 9235105
Fax: +30 210 9235707
e-mail: eena@culture.gr

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Περιβάλλον και Πολιτισμός: Φωνές Νερού Μυριάδες

Περίληψη

Συχνά, στα ναυάγια που εντοπίζονται, σώζονται αντικείμενα που μαρτυρούν στοιχεία για τη ζωή πάνω στο πλοίο. Σε ναυάγια, παραδείγματος χάριν, πολεμικών πλοίων, ανάμεσα στα πολεμοφόδια, απαντώνται κούπες, κανάτες, μπουκάλια, είδη προσωπικής υγιεινής, αντικείμενα δηλαδή που χρησιμοποιούνταν από το πλήρωμα.

Στην έκθεση αυτή, παρουσιάζονται τρία ναυάγια πλοίων, διαφορετικής χρονολόγησης και τυπολογίας: Το πολεμικό πλοίο «La Therese» του 17ου αι. μ.Χ., η ναυαρχίδα, γνωστή ως «Ιστορικό ναυάγιο της Χίου» του 19ου αι. μ.Χ. και το μεταβυζαντινό ναυάγιο εμπορικού πλοίου από τη Σάνη της Χαλκιδικής.

Πολλά από τα αντικείμενα καθημερινής χρήσης που εντοπίστηκαν στα ναυάγια αυτά, αναδεικνύουν την αξία του γλυκού νερού στα ναυτικά ταξίδια, αγαθού που, λόγω της εκ των πραγμάτων περιορισμένης διάθεσής του, είχε ιδιαίτερη σημασία. Επίσης, αντικατοπτρίζουν την κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική υπόσταση των ανθρώπων που επέβαιναν σε αυτά.

Ναυάγιο «La Therese»

Το πολεμικό πλοίο «La Therese» κατασκευάστηκε μεταξύ του 1662 και 1665 στον πολεμικό ναύσταθμο της Τουλώνης. Υπήρξε ένα από τα πιο εξελιγμένα πλοία του στόλου του βασιλιά της Γαλλίας Λουδοβίκου XIV.

Τύπος του πλοίου ήταν Vaisseau 3ης κλάσης, μήκους 51μ., πλάτους 10,5μ., βυθίσματος - 4,85μ. και εκτοπίσματος 900 τόνων και ήταν οπλισμένο με 58 κανόνια. Το 1669 το «La Therese» συμμετείχε στην τελευταία γαλλική αποστολή των ενωμένων χριστιανικών δυνάμεων εναντίον των Οθωμανών, ως υποναυαρχίδα του γαλλικού στόλου, με σκοπό τη διάσωση των, επί τριών δεκαετιών, πολιορκημένων στον Χάνδακα (Ηράκλειο).

Στα ανοιχτά του κόλπου του Δερματά βυθίστηκε στις 24 Ιουλίου 1669, ύστερα από μία τυχαία, πιθανότατα, έκρηξη στην πυριτιδαποθήκη. Από τους 350 περίπου επιβαίνοντες σώθηκαν μόνο 7-8 άτομα.

Το 1976 το ναυάγιο εντοπίστηκε από τον Ζ. Ι. Κουστό, ύστερα από υπόδειξη Ηρακλειωτών αλιέων. Το 1987 ξεκίνησε συστηματική υποβρύχια αρχαιολογική έρευνα από την Ε.Ε.Α. Από την έρευνα προέκυψε πλήθος ευρημάτων, όπως πολεμικό υλικό (μπάλες κανονιών, βόλια και ένα μπρούτζινο κανόνι), αντικείμενα καθημερινής χρήσης (πιάτα, εργαλεία, κουτάλια κ.α.), ανθρώπινα οστά, καθώς και κατασκευαστικά δομικά στοιχεία του πλοίου.

Ανάμεσα στα ευρήματα ξεχωρίζουν 2 περίτεχνα χάλκινα αγγεία, που θα χρησιμοποιούνταν για το σερβίρισμα του ζεστού νερού.

Ναυαρχίδα του τουρκικού στόλου στη Χίο

Η ναυαρχίδα του Καπουδάν Πασά Καρα Αλή έφερε την ονομασία «Μπουρλότα Σαϊμάζ» (το πλοίο δηλαδή που αψηφά τα πυρπολικά!) και ήταν επανδρωμένο με περίπου 2.000 άνδρες και οπλισμένο με 84 κανόνια. Την τελευταία νύχτα του Ραμαζανίου, το 1822, την ώρα που οι Τούρκοι αξιωματούχοι γιόρταζαν, με εξέχουσα λαμπρότητα, τη λήξη της νηστείας, ο Κωνσταντίνος Κανάρης πυρπόλησε τη ναυαρχίδα.

Το 1988 εντοπίστηκε, από μέλη του Ινστιτούτου Εναλίων Αρχαιολογικών Ερευνών (Ι.Ε.Ν.Α.Ε.), ναυάγιο πλοίου σε απόσταση 1,5ν.μ. από το λιμάνι της Χίου και σε βάθος περίπου -50μ. Το ναυάγιο, το οποίο ερευνήθηκε στη συνέχεια από την Ε.Ε.Α., σχετίστηκε καταρχήν με τη ναυαρχίδα του Καπουδάν Πασά Καρα Αλή.

Σε αυτό το ιστορικό πλοίο, που πάγωσε στο χρόνο με τη βύθισή του δημιουργώντας ένα «κλειστό» σύνολο, αποκαλύπτονται περίτεχνα αντικείμενα υψηλής τέχνης, τα οποία σχετίζονται με το γλυκό νερό.

Μεταβυζαντινό ναυάγιο στη «Σάνη» της Χαλκιδικής

Το 1996 εντοπίστηκε από την Ε.Ε.Α. μεταβυζαντινό ναυάγιο στη θέση «Σάνη Κασσάνδρας» της Χαλκιδικής, 500μ. από την ακτή και σε βάθος -30,50μ. Η ιδιαίτερη σημασία του έγκειται στο γεγονός ότι ανήκει μεταξύ των πρώτων ναυαγίων των βυζαντινών και μεταβυζαντινών χρόνων που εντοπίζεται, ενώ οι αρχαιότητες αυτής της περιόδου αφθονούν στην ευρύτερη χερσαία περιοχή της Χαλκιδικής (Ποτίδαια, Σάνη).

Το φορτίο του αποκαλύπτει στοιχεία για το εμπόριο κατά τον 17ο αιώνα, αφού το συγκεκριμένο πλοίο φαίνεται ότι κουβαλούσε κεραμικά αγγεία από άγνωστο εργαστήριο της περιοχής για να τα πουλήσει σε κάποιο από τα λιμάνια, που θα προσάραζε. Ανάμεσά τους μόνωτα αγγεία, σταμνία, βυτινάρια, κούπες και πινάκια, κάποια από τα οποία βεβαίως χρησιμοποιούνταν και από το ίδιο το πλήρωμα.

Μελετώντας, λοιπόν, ένα ναυάγιο μας δίνεται η δυνατότητα να κατανοήσουμε λεπτομέρειες που αφορούν στην καθημερινή ζωή των ναυτικών.

Τα σταμνία, μεσαίου και μικρού μεγέθους, που ανεκλύστηκαν θα προορίζονταν για τη διευκόλυνση της μεταφοράς νερού από μεγαλύτερου μεγέθους αποθηκευτικά αγγεία, όπως αμφορείς και πίθους.

Η σωληνοειδής προχοή κανόνιζε την εκροή του νερού και βοηθούσε στο σερβίρισμά του, εάν έπρεπε αυτό να μοιραστεί στο πλήρωμα, ενώ η επίπεδη βάση του εξασφάλιζε τη σταθερότητα του δοχείου για επιτραπέζια χρήση κατά τη διάρκεια του θαλασσινού ταξιδιού.

Από τις ποικιλόμορφες, επίσης, κούπες που εντοπίστηκαν, άβαφες ή εφυαλωμένες και μερικές με διακόσμηση, το πλήρωμα θα απολάμβανε την πόση του νερού, κρασιού, αλλά και σούπας, έδεσμα σύνηθες κατά την αρχαιότητα, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις ταξιδιών.